

Liljan i dalen – tredje gången gillt

Tomas Ljung

I ett brev till **Erik Almqvist** i maj 1961, skriver **Elis Dahlgren** följande:

”*Fritillaria meleagris* i en sidoravin till Säterdalen vid Ängarna, Säter, planterades omkring år 1945 av fröken Ulla Holmström (sedermera gift Bäckman. Mig veterligt har inte platsen undersökts i år, men 1960 fanns det några exemplar kvar där. En ny fara hotar emellertid beståndet, nämligen alltmer igenväxande alsly kring växtplatsen. Nu sedan dalgångarna allt mindre användes vare sig till bete eller slåtter, växer buskar och träd där förr varit öppen ängsmark.”

I ett brev daterat 14 juni 1962 svarar Almqvist:

”Utredningen om kungsängsliljan var ju värdefull, och jag är glad att jag inte gjorde för stort nummer av arten i ”Tillägget”; fru Hedman hade ju redan i telefon omtalat, att den skulle vara inplanterad. Lyckas den bibehålla sig för framtiden, har ju förekomsten ändå sitt stora intresse.”

Så lyktas en tioårig diskussion mellan uppsalalektorn och sockenbotanisten. I juni 1952 hade Almqvist fått en av flera sinsemellan oberoende rapporter om liljan just från Elis, som (liksom Sjörs) upptäckt den året innan och konstaterat att den återkom. Uppgiften bekräftade väl vad många hade misstänkt: att kungsängsliljan inte ens var ditkommen av misstag, utan att den blivit **ditplanterad**.

Av Elis’ efterlämnade dagböcker framgår att det som 1951 kallas ”ett litet bestånd” två år senare förminskats till ”1 blomma utslagen, 3 i knopp (förkrympta)”. Är det av rädsla för att den snart skall vara helt försvunnen som han ändå samlar in den enda utslagna blomman? (se baksidan). Året därpå, 1954, har dock liljan spottat upp sig och står nu med ”5 vanliga violett-rutiga blommor och 1 planta med 3 vita blommor.” Det var detta bestånd som Göte Carlsson förevigade denna dag (se Trollius 24). Och så har vi nått fram till det sista år då liljan sågs av någon dödlig, nämligen 1960. I dagboken noterar Elis flyktigt: ”2 ex blommande vid gamla växtplatsen (Ingrid Hedman)”.

DABS’ vårexpedition den 29 maj 1999 hade som mål att avslöja sanningen om liljan. Ingen av oss tolv deltagare hade väl trott att den kunde stå kvar där, nästan fyrtio år senare. Och när Göte snokat runt i den täta snårskogen en stund var saken biff. Liljans forna växtplats låg djupt begravnen under åratals hopade svämlager av silt. Men dagen var oss i övrigt huld och inbringade skuggviol, desmeknopp, vårlök och god aptit.

Och med detta är historien om den rutiga liljan i Säterdalen slut. Om en sista säterdalssensmoral ska få slinka fram mellan korvmackorna, så må det väl bli ännu en sentens ur den sköna Tao te Ching, nämligen:

”Vårda dig om markerna där du bor, vårda dig om ravinerna i ditt hjärta”.

Namn: Fritillaria meleagris
Hungsängsilja.

Klass .....

Ordning .....

Familj Liliaceae

Växtställe fuktig daljäng, Söterdal

Säter den 22/5 1852

Ölin Dahlström.

②